

Daha ileriye... En iyiye...

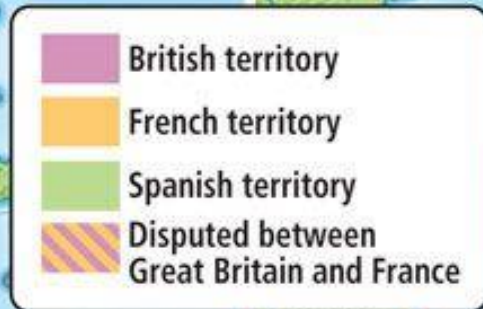
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi

19.YÜZYIL SİYASİ TARİHİ

Doç.Dr.Sadık ERDAŞ

BAĞIMSIZLIĞA DOĞRU

- İngiliz kolonileri halkının İngiltere'ye karşı ayaklanmasında **vergi meselesi** temel sebep olmuştur. Fakat vergi meselesini doğuran faktörlerden biri de Avrupa politikasında derin izler bırakan, Yedi Yıl Savaşları'dır.
- Yedi Yıl Savaşları'nın, Amerika'daki İngiliz kolonilerine, iki bakımdan büyük etkisi oldu:
 - 1) Bu savaşlarda koloniler halkı, İngiliz subaylarının yönetiminde Fransızlara karşı savaşmışlardı. Bu, kolonilerin ilk büyük ve organize bir savaşı idi. Bir savaş tecrübesi kazanmışlardı. Ayrıca, savaşın İngiltere'nin zaferiyle sonuçlanması da koloniler halkında kendilerine karşı bir özgüven duymalarını sağladı.
- Yedi Yıl Savaşları'ndan sonra imzalanan 1763 Paris Antlaşması ile, artık ne kuzeyden ve batıdan Fransız tehlikesi ve ne de güneyden bir İspanyol tehlikesi kalmıştı. Koloniler şimdi büyük bir güvenliğe kavuşmuşlardı.

- 2) **Yedi Yıl Savaşları'nda İngiltere**, çok para harcamıştı. Bunun doğurduğu malî sıkıntıyı gidermek için, kolonilerin İngiltere ile bağlarını daha sıkılaştırdı. Amacı, kolonilerin ticaretini daha sıkı kontrol edip, daha fazla gelir sağlamaktı. Tabî bu da kolonilerde büyük hoşnutsuzluk doğurdu.
- İngiltere'nin birbiri arkasına aldığı ekonomik kontrol tedbirlerinin ve yeni malî yükler koymasının doğurduğu tepkilerin gittikçe artması, Koloniler halkının **bağımsızlık için ayaklanmasında** esas rolü oynamıştır.
- 1765 yılında İngiltere Kralı, koloniler için bir “**Damga Pulu Kanunu**” (Stamp Act) çıkardı. Bu kanuna göre, resmî makamlardan verilen birçok belgelere, damga pulu yapıştırılacaktı. Bu kanunun sebep olduğu sert tepkiler sonucu birçok kolonide halk bu pulları yırttı.
- Damga Pulu Kanunu'na karşı gösterilen tepkiler arasında, 9 koloniden 28 temsilcinin katılmasıyla, 1765 Ekim'inde, New York'ta, Koloniler Kongresi adı ile bir toplantının yapılması ve bu toplantıda bir Haklar Beyannamesi'nin kabulü ilginçtir. Yine bu toplantıda, İngiltere Kralı'na bir dilekçe gönderilmiş ve Kral'dan, koloniler halkına “daha âdil ve insancıl” davranması istenmiştir.

- Bu tepkiler karşısında İngiltere 1766 Mart'ında Damga Pulu Kanunu'nu geri çekti. Bu ise bütün kolonilerde bir bayram sevinci doğurdu. Fakat, birkaç gün sonra da Avam Kamarası, kolonilerle ilgili her konuda tam yetkiye sahip olduğunu belirten bir karar aldı.
- Bu atmosfer içinde, Maliye Bakanı, kendi adını taşıyan "Townshend Kanunu" nu 1767 Haziran'ında Avam Kamarasından geçirdi. Bu kanuna göre, Amerikan kolonilerinin ithal ettiği çay, kâğıt, cam ve hatta ressam boyalarına yeni vergiler kondu.
- Bu ise yeni tepkilere sebep oldu.
- Tepkilerin önderliğini Massachusetts kolonisi yapmaktaydı. İngiltere, 1769 Mart'ında Massachusetts'i "âsi" ilan etti. Bunun üzerine İngiltere çay hariç kâğıt ve cam üzerindeki ithal vergilerini kaldırdı.
- Ne var ki, ithal vergileri dolayısıyla, kolonilerde çayın fiyatı iki misline çıkmış ve bunun sonucu olarak da İngiltere'den ithal edilen çaya talep azalmıştı.
- Bunun üzerine İngiliz hükümeti, 1773'de çaydan aldığı ihracat vergisini düşürerek kolonilere çay ihracatını teşvik etmek istedi. Çünkü, İngiltere'de çay stokları çok yükselmişti.

- Koloniler İngiltere'nin bu yeni oyununa da cevap vermekte gecikmediler. İngiliz tüccarlarının Amerikan kolonilerine başlattığı “çay hücumu” üzerine, Boston limanında demirlemiş bulunan çay yüklü İngiliz gemisine 16 Aralık 1773 gecesı giren birkaç kişi, gemide bulunan 343 sandık çayı denize döktüler.
- Bunun üzerine İngiltere, Bostonluları cezalandırmak amacı ile, 1774 Mart'ında, “Boston Limanı Kanunu”nu (Boston Port Bill) yayınladı. Bu kanunla Boston limanı ticarete kapatılıyordu.
- Virginia, bütün kolonileri “Amerika'nın birleşik menfaatleri” için bir Kongre'ye davet etti. “**Birinci Kontinental Kongre**” adını alan bu Kongre, 1774 Eylül'ünde Philadelphia'da toplandı, George Washington, Benjamin Franklin ve John Adams da bu Kongre'de delege olarak bulunuyordu.
- Kongre, İngiltere'den yapılan ithalât ile oraya yapılan ihracata bir yıl süre ile son verme kararı aldı. Aynı zamanda, Kongre, Boston Limanı Kanunu'na Massachusetts'in gösterdiği direnmeyi de onayladı ve destekledi.

- Bütün bu gelişmeler olurken, İngiltere Avam Karamasında, Liberal Parti liderlerinden Edmund Burke, kolonilere yapılan baskıları eleştiriyor ve “Eğer çok baskı yaparsanız, yaban domuzu avcıya hücum edecektir” diyordu.
- Philadelphia Kongresi üzerine İngiltere kolonilerde askerî tedbir almaya başladı. Hava iyice gerginleşmişti. Bu gerginlik içinde 18 Nisan 1775 sabahı Boston’da İngiliz askerleri ile halk arasında ilk silahlı çatışmalar başladı. İlk silâh seslerini işittiği zaman, Boston’un aydın liderlerinden ve hak ve hürriyetler savunucusu Samuel Adams, “Bu ne şerefli bir gündür” diye bağırmıştı.
- Bununla birlikte belirtilmelidir ki, koloniler bu silahlı mücadeleyi bağımsızlık için değil, haklarını Kral’a kabul ettirmek için yapıyorlardı.
- Bağımsızlık fikri ancak savaşın ilk yılı içinde gelişecek ve bu konudaki hareket 1776’dan itibaren aktif bir hale gelecektir.

BAĞIMSIZLIK SAVAŞI

- Savaşın patlaması üzerine 10 Mayıs 1775’de yine Philadelphia’da, **2. Kontinental Kongre** toplandı ve **Amerikan Kıt’a Ordusu** adı ile bir ordu kurulmasına ve başına da **George Washington’ın** getirilmesine karar verildi.
- Washington, İngilizlere karşı girdiği ilk muharebelerde başarısızlığa uğradı. Fakat Washington’ın kuvvetleri 1776 yılı başlarında, ayrı bir **Amerikan bayrağı** kabul etti. İşte bu sıralardadır ki, Kongre içinde de bağımsızlık fikirleri belirmiş bulunuyordu ve ilk defa olarak **Virginia, bağımsızlık kararı** alınmasını istedi.
- Bağımsızlık Beyannamesi, demokrasi tarihi ve siyaset bilimi açısından çok önemli bir belgedir. Çünkü, ilk defa olarak, insanların doğuştan sahip oldukları hak ve hürriyetler ve demokrasinin temel ilkeleri bu belgede belirtilmiştir.

- Bağımsızlık Beyannamesi insan hakları için şu esasları tespit ediyordu: İnsanların doğuştan sahip oldukları birtakım hakları vardır. Bunlar devir ve ferağ edilemez. Yani, başkasına devredilemez. Bu haklar, yaşama hakkı, hürriyet hakkı ve mutluluğu elde etme hakkıdır.
- Devletler, bu hakları sağlamak için kurulmuştur ve yönetenler her türlü iktidarı yönetilenlerin rızasından alırlar. Eğer herhangi bir hükümet şekli, bu gayelere aykırı hareket ederse, bu hükümeti değiştirip, yerine bir yenisini getirmek, milletin hakkıdır.
- Belgenin sonunda, despotizme karşı ayaklanan koloniler halkının, **Amerika Birleşik Devletleri** adı altında **bağımsız bir devlet** kurmaya karar verdikleri belirtiliyordu.
- Askerî harekâta gelince: **Amerikan Ordusu** 1777 sonlarına kadar, İngilizlere yenilmeye devam etti. Fakat 17 Ekim 1777'de, kuzeyde, bugünkü Albany'nin kuzeyinde, Saratoga'da yapılan muharebede İngiliz ordusu büyük bir yenilgiye uğradı ve İngiliz komutanı 6.000 kişilik ordusu ile teslim oldu.

SARATOGA ZAFERİ'NİN SİYASAL SONUÇLARI

- **Saratoga Zaferi**, Amerikalılara siyasal bakımdan büyük avantajlar sağladı. Bu da Fransa ve İspanya'nın, İngiltere'ye karşı Amerika'nın yanında savaşa katılmalarıydı.
- **Fransa**, Yedi Yıl Savaşları'nda İngiltere'den ağır bir darbe yemiş ve Kanada ve Hindistan'daki sömürgelerini kaybetmişti. Fransa bu büyük kayıpların acısını unutamıyordu. **İngiltere'den intikam almak için** şu politikayı izlemekteydi: İngiltere'ye karşı kendisini Avrupa'da rahat bırakmaları için Avusturya ve İspanya ile ittifaklar yapmak ve tekrar İngiltere ile birleşmesini önlemek için de **Prusya** ile mümkün olduğunca yakın münasebetler kurmak.
- Amerikan bağımsızlık hareketi başladığında Fransa Kralı XVI. Louis yeni Kral olmuştu. Dışişleri Bakanı da Vergennes'di. Vergennes, İngiltere'nin en hararetli düşmanlarından. Bununla beraber, ihtilâl çıkar çıkmaz ne Louis ve ne de Vergennes, İngiltere'ye karşı hemen savaşa girmeye cesaret edebildiler. Çünkü koloniler zayıf ve dağınık idi ve dolayısıyla İngiltere'nin bu ayaklanmayı bastırması kesin gibi görünüyordu.
- Bununla birlikte, "Sevil Berberi" ve "Figaro'nun Düğünü" operalarının ünlü yazarı **Beaumarchais** hem Kralın ve hem de Dışişleri Bakanının fikrini değiştirmeyi başardı.

- Beaumarchais'nin bu sırada Saray ile yakın ilişkisi vardı. **Beaumarchais**, 1776 Nisan'ında Kral'a sunduğu bir raporda, Fransa'nın Amerikan ihtilâlcilerine yardım etmesi tezini savundu. Ona göre, koloniler İngiltere'den kopacak olursa, bu, İngiltere için büyük kayıp olacak ve İngiliz ticareti ağır bir darbe yiyecekti. Tabii sonunda da Fransa'nın bu “**amansız düşmanı**” zayıflamış olacaktı.
- Diğer taraftan, koloniler ile İngiltere arasındaki bu anlaşmazlık barışçı yollarla çözümlenirse, koloniler bağımsızlıklarını almakla birlikte, ikisi arasındaki münasebetler iyi durumda kalacaktı. İngiltere o zaman kolonilerle birleşerek, Amerika'da bulunan İspanya ve Fransa'ya ait bazı toprakları ele geçirebilirdi. Bu sebeple, kolonilerle İngiltere'nin arasını uzlaşmaz bir şekilde açmak, yani **savaşı kışkırtmak** gerekirdi.

- Bu sırada **Benjamin Franklin** de Paris'e gelerek ülkesi lehine propagandaya başlamıştı.
- Maliye Bakanı Turgot hariç, Kral ve Dışişleri Bakanı ile bütün bakanlar Beaumarchais'nin görüşlerine katıldılar ve 2 Mayıs 1776'da **Amerikalılara yardım etmeye** karar verdiler.
- Lâkin bu yardım açık olarak değil, **gizli olarak** yapılacaktı. Çünkü yardımı açıktan yapmak, **İngiltere'ye âdeta savaş ilân etmek olurdu** ki, Fransa buna cesaret edemedi.
- Gizli yardım kararı verildikten sonra Beaumarchais, "Hortalès et Cie" adı ile sahte bir şirket kurdu. Şirket, gizli olarak Amerika'ya silâh sevk etmeye başladı. Bu silâh ve cephanenin parası Fransa'nın devlet bütçesinden ödeniyordu. Fransa'nın yaptığı bu yardımın, Saratoga zaferinin kazanılmasında önemli rolü olmuştur.
- Ne var ki, Maliye Bakanı Turgot'nun tahmin ettiği gibi, Amerikalılara yardım Fransız mâliyesine getirdiği yük 1.5-2 milyar Frank'ı bulmuştur. Fakat başta Dışişleri Bakanı Vergennes olmak üzere, yardımı savunanlar, bu yardımla elde edilecek siyasal sonuçların çok daha önemli olduğunu iddia etmişlerdi.
- Bunun üzerine Turgot Maliye Bakanlığı'ndan istifa etti. Fransa'nın sırtına binen bu malî yük, Fransız İhtilâlinin sebeplerinden birini teşkil eder.

- Saratoga zaferi üzerine, İngiltere kolonilerle müzakereye girmeye çalıştı ve onlara “özerklik” teklif etti. İngiliz-Amerikan görüşmeleri Fransa’yı telâşlandırdı.
- İspanya’ya başvurup, İngiltere İmparatorluğu’nun parçalanması için bir altın fırsatın ortaya çıktığını, Amerikalıları da yanlarına alarak İngiltere’ye karşı bir ittifak yapıp **savaş açmayı teklif etti**. Fakat İspanya ittifak teklifini kabul etmedi. Çünkü Amerikalılarla ittifak yapmak demek, kendisinin Güney Amerika’daki sömürgelerini de bağımsızlığa teşvik etmek olurdu.
- Ayrıca, İspanya’nın amacı Amerikalılarla İngiltere arasında aracılık yapmak ve bu aracılık karşılığında da Yedi Yıl Savaşları’nda İngiltere’ye kaptırdığı **Cebelitarık ve Minorka’yı geri almaktı**.

- İspanya'nın bu tutumu karşısında Fransa, yalnız hareket etmeye karar verdi ve 6 Şubat 1778'de **Amerika ile ittifak imzaladı.** Amerika'nın bir yabancı devletle **ilk antlaşması** olan bu ittifakı, Amerika adına **Benjamin Franklin** imzaladı.
- Bu ittifaka göre, Fransa, **Amerika Birleşik Devletleri'nin bağımsızlığını tanıyordu** ve İngiltere, Fransa'ya savaş ilân edecek olursa, iki taraf birbirlerine yardım edecekti. Ve birbirlerine haber vermeden İngiltere ile barış yapmayacaklardı.
- Bu ittifak Amerika'da büyük sevinç yaratırken, İngiltere'de de **intikamcı bir hiddete** sebep oldu.
- İttifakın imzasından sonra Fransa, yardımlarını açıktan yapmaya başladı.
- Esasen daha 1777 yılında General Lafayette, bir Fransız gönüllü grubunun başında, masraflarını kendisi ödeyerek Amerika'ya gitmiş ve Kongre tarafından Amerikan ordusuna general olarak tayin edilmişti.
- İttifakın imzasından sonra ise, Fransa silâh ve para yardımının yanında, Amerika'ya bir de donanma gönderdi.

- İspanya'ya gelince: Bu devlet plânını gerçekleştiremedi. İngiltere, İspanya'nın aracılık teklifini reddedince, İspanya'da Amerikalılarla ittifak yapmamakla beraber, 21 Haziran 1779'da **İngiltere'ye savaş ilân etti**.
- İspanya, Fransa ile ittifak yaptı. Bu ittifaka göre, Cebelitarık İngiltere'den alınincaya kadar savaşa devam edilecekti. Bir Amerikan tarihçisinin dediği gibi, "Amerika'nın bağımsızlığı, Avrupa diplomasisi vasıtasıyla Cebelitarık kayasına bağlanmış oluyordu'.
- Bu durum Amerika üzerinde kötü bir iz bırakacak ve Amerika bağımsızlığını aldıktan sonra, kendisini Avrupa diplomasisinin karışık oyunlarından korumak için **Monroe Doktrini 'ne** bağlanacaktır.
- Her ne kadar Hollanda, Amerika-İngiltere savaşı karşısında tarafsızsa da ve savaşan devletlerle ticaret yapma hakkına sahip bulunuyor idiyse de İngiltere, Hollanda'ya baskı yaparken denizlerdeki üstünlüğüne dayanıyordu.
- Diğer taraftan İngiltere, Hollanda'nın 1678'de İsveç ve İngiltere ile yapmış olduğu Üçlü İttifak'a dayanarak, Hollanda'nın kendi yanında savaşa katılmasını istedi.
- Hollanda bunu da reddedince, İngiltere 1781 yılı başında Hollanda'ya savaş ilân etti. Hollanda da Amerika'ya geniş ölçüde ekonomik ve malî yardım yapmaya başladı.

- Amerikalılara yardım eden bir diğ er ülke de **Hollanda** oldu. Hollanda, Amerikan ihtil li ile ilgili değıildi.
- Hollanda yalnız ticaretle uğraşıyordu ve ticareti de en fazla Fransa'yla idi. Lâkin Fransa, Hollanda'dan aldığı malları Amerika'ya sevk ediyordu.
- Fransa savaşı katılınca kadar, İngiltere bu işe ses çıkarmamıştı. Fakat, Fransa İngiltere ile resmen savaşı girince, İngiltere Hollanda'dan, Fransa ile ticaretini kesmesini istedi. Hollanda İngiltere'nin bu isteğini kabul etmedi.
- Savaş durumuna gelince: Saratoga zaferi ile bütün Kuzey Amerika, Amerikalıların eline geçmiş oluyordu. Bu sebeple, İngilizler Amerikalılara güneyden darbe indirmek istediler ve savaşı Virginia ve Kuzey Carolina'ya naklettiler.
- Bu cephede yapılan muharebelerde, 1781 yılı sonlarına kadar, Amerikalılar yenildiler. Lâkin İngilizler Amerikalıların direnişini kıramadılar. Bu direnmenin sonucu ve İngilizlerin de yorulmuş bulunmaları sebebiyle, 19 Ekim 1781'de, Yorktown'da (Virginia'da) kuşatılan İngiliz ordusu teslim olmak zorunda kaldı.
- Bu kuşatma esnasında Fransız donanması da İngiliz ordusunun denizden ikmal ve ulaşımını kesmişti. Yorktown Zaferi ile savaş sona ermiş oluyordu.

BARIŞIN İMZALANMASI

- Yorktown yenilgisinin arkasından İngiltere, Amerikalılarla **barış görüşmelerine** başladı. Fakat barışın imzası için iki yıl kadar beklemek gerekti. Bunun sebepleri vardı.
- Bir defa, İngiltere ile Amerika arasında yapılan barış görüşmelerinde, Kanada ile Amerika arasındaki sınır konusunda anlaşmazlık çıktı. Uzun görüşmelerden sonra, bu **sınır meselesi** ancak 1782 kasımında çözümlenebildi.
- İkincisi, Yorktown'da sonra Fransa ve İspanya, İngiltere ile hemen barış görüşmelerine başlamadılar.
- Fransız-İspanyol donanması **Minorka adasını** ele geçirmiş, fakat **Cebelitarık** kuşatma altında idi. Fransa ve İspanya burasını da İngiltere'den koparacaklarını ümit ediyorlardı. Fakat İngiltere direnince ve Cebelitarık'ı alamayacaklarını anlayınca, her ikisi de barışa yanaştı.
- Bütün savaşan taraflar arasında barış **3 Eylül 1783'te Paris'te imzalandı**.

Buna göre:

- 1) İngiltere Amerika Birleşik Devletleri'nin bağımsızlığını tanıyordu.
- 2) Amerika'nın kuzey sınırı, hemen hemen bugünkü **Kanada-Amerika** sınırıdır. Batı sınırı **Missisipi** nehriydi. Güney sınırı ise, İspanya'ya ait **Florida** sınırı.
- 3) Fransa toprak bakımından herhangi bir kazanç elde etmemiştir. Antiller 'deki küçük **Tobago adasını** İngiltere Fransa'ya bırakıyordu.
- 4) İspanya nispeten kazançlı çıkıyordu. İngiltere, **Florida** ile Akdeniz'deki **Minorka'yı** İspanya'ya geri veriyordu.
- 5) Hollanda'ya gelince: Bu devlet savaştan zararlı çıkıyordu. İngiltere, güney Hindistan kıyılarında ve Seylan'ın karşısında bulunup, Hollanda'ya ait bir ticaret limanı olan Negapatam'ı Hollanda'dan alıyordu. Bu limanı ele geçirmekle İngiltere, Hollanda'ya ait olan Seylan'ı da ele geçirmek için bir adım atmış oluyordu.
- Bundan başka İngiltere, güney-doğu Asya'daki Hollanda sömürgeleriyle (Hollanda Doğu Hindistan'ı) ile ticaret yapmak hakkını da elde ediyordu.

- İngiltere'nin Florida'yı İspanya'ya iade etmesi, Amerika ile İspanya arasında **bir anlaşmazlık** doğurdu.
- **Paris Barışı** Florida'nın sınırlarını belirlememişti. Bu sebeple, Amerika-Florida sınırı için yapılan Amerika-İspanya görüşmeleri çok uzun sürdü ve ancak 27 Ekim 1795'te imzalanan **San Lorenzo antlaşmasıyla** çözümlenebildi.
- Bu antlaşma ile 31 inci enlem, **Amerika-Florida sınırı** olarak kabul edildi.

IN CONGRESS, JULY 4, 1776

The unanimous Declaration of the thirteen united States of America.

[illegible]

Boston, Gwinnett,
Lyman Hall,
Geo. Wallcut.

John Rogers
Joseph Hewes,
John Penn
Edward Rutledge

The Haywards Junt.
 Thomas Lynd Junt.
 Arthur Middleton

James C. Brown
100. Paid
The Stone
Coke Co. of Fayette Co.

George Wythe
Richard Henry Lee
Th Jefferson
Wm Harrison
Th Nelson Jr
James Lightfoot Lee
Giles Braxton

Rob Morris
Benjamin Bush
Wm. Franklin
John Norton
Geo. L. Smith

James Wilson
Geo. Ross
James Kinney
John
Theodore

Chas. Livingston
John Davis
Lewis Morris

Jos. H. H. H.
 Jos. H. H. H.
 Jos. H. H. H.
 Jos. H. H. H.
 Jos. H. H. H.

John Adams
Robert Treat Paine
Abigail Adams
John Jay
James Madison
Alexander Hamilton
George Washington

William Ellery
Roger Sherman
John Huntington
John Willcox
Oliver Wallcut
Matthew Brewster

25

değiş
kend

güç v
bir h

şirme
i güv

ve ye
üküm

ek ve
enlik

etkiyi
et ku

ve re

aynı
rmak

kaldır
efahla

amag
o ha

mak
arını

ula ör
kın h

ve t
sağla

mine
gütle
akkıd

teme
maya

daya
yen y
ir

en

mal
/eni

- «Bütün insanların eşit yaratıldıklarına; yaratıcıları tarafından onlara hayat özgürlük ve mutluluğu arama hakkı gibi geri alınamaz bazı haklar verildiğine inanıyoruz».

- Bu belgede ifadeye kavuşan yönetim ilkeleri için Thomas Jefferson şöyle demiştir:

- Biz şu gerçeklerin açık olduğu görüşündeyiz: bütün insanlar eşit yaratılmışlardır onları yaratan Tanrı kendilerine vazgeçilemez bazı haklar vermiştir.

- Bu haklar arasında yaşama özgürlük ve refahını arama hakları yer alır. Bu hakları korumak için insanlar arasında meşru iktidar hak ve yetkilerini yönetilenin rızasından alan hükümetler kurulmuştur.

- Herhangi bir hükümet şekli bu amaçları tahrip eder bir nitelik kazanırsa onu değiştirmek veya kaldırmak ve temelleri kendi güvenlik ve refahlarını sağlamaya en uygun görünecek ilkeler üzerine dayanan güç ve yetkiyi aynı amaçla örgütleyen yeni bir hükümet kurmak o halkın hakkıdır.

Bağımsızlık Bildirgesi, savaş ve bağımsızlığın tanınması, birçok bakımdan Birleşik Devletler 'deki en önemli gelişmeler değildi. Önemli bir yenilik, 1781'de 13 koloni arasında kabul edilmiş çok yetersiz Konfederasyon Yasaları'nın yerini almak üzere 1787-1790 arasında anayasanın ve federal devletin yaratılmasıyla gerçekleşti.

Birleşik Devletler, **Avrupalı devletlerden sadece anayasaları olduğu için değil tersine, kemikleşmiş aristokrat bir elit zümreleri ve soya dayalı iktidar yapıları olmadığı için** farklıydı. Bununla birlikte, büyük köle nüfusu (ki gelecek 70 yıl içinde sıra dışı bir ölçüde büyüyecekti) bir yana bırakılsa bile, demokratik bir devlet olmanın çok fazla uzağındaydı.

Anayasada yer alan diğer unsurlar demokratik herhangi bir unsuru engelleyecek şekilde tasarlanmışken, bir tek **Temsilciler Meclisi büyük ölçüde oylamayla seçiliyordu**. Nüfusuna bakılmaksızın her eyaletten güçlü iki üye Senato'da yer alıyordu ve dolaylı olarak seçiliyordu. Başkan da aynı şekilde seçiliyordu ve federal hükümetin bağımsız adli kolu güçlüydü.

- Daha sonra, 19. ve 20. yüzyıllarda yeni bağımsız olmuş diğer birçok devlette olduğu gibi, bağımsızlık savaşının askeri lideri George Washington ilk başkan oldu. Yine de, Washington 1797'de görevi bıraktığında, bir tür seçimden sonra iktidarı devrimci elitlerin diğer bir mensubuna, John Adams'a devrettiği zaman bu, dünyadaki ilk "demokratik" iktidar devir teslimi oldu.
- Yeni devlet birleşmiş olmaktan çok uzak olsa da (tekil devletler önemli güçleri yerinde tutuyordu), daha önceki 13 koloniden çok daha güçlüydü. Nüfusu durmadan artıyor ve yerleşmeler Apalaşlar'ı aşarak Mississippi'nin yukarısında bulunan topraklara kadar uzanıyordu.
- 1803'te Fransa'dan muazzam ama neredeyse hiç yerleşilmemiş Louisiana'yı satın aldıktan sonra (en azından teorik olarak) daha da güçlü oldu.
- Bunu 1821'de İspanya'dan Florida'nın ve daha sonra Meksika'dan bağımsızlığını ilan etmiş olan Teksas'ın alınması takip etti.
- 1848'de Meksika'ya yapılan saldırı Pasifik sahili kadar uzak toprakları içerdi. 1850'ye gelindiğinde Birleşik Devletler çok geniş bir arazinin ve kaynakların hâkimi olan çok büyük bir kıta devletine dönüştü.

- Amerikan devletinin büyümesi önde gelen Avrupa devletlerinin zararına olmamıştı; **kaybedenler Amerika yerlileriydi.** İlk koloniciler diledikleri toprakları satın alarak ve daha sonra da gasp ederek ilk küçük yerleşmelerden başlayarak yayıldıkları ve yerli halkı ya (diğer kabileler üzerinde daha fazla baskıya sebep oldukları) batıya doğru sürüp ya da onları yerleşimcilerin istemediği en kötü topraklardaki yerleştirme kamplarına hapsettikleri zaman zaten zarar görmüşlerdi.
- 19. yüzyılın başlarında (gerçek fiyatını vererek) zorla yapılan satışlar bile, özellikle pamuk üretiminin yaygınlaştığı güneyde olmak üzere, yerleşimcilerin istediği kadar çok araziye açığa çıkarmamıştı. Kongre, kendi okulları ve gazeteleriyle birlikte yerleşik ve refah içinde bir yaşam biçimleri olan Çerokiler için bile **yerlerinden zorla çıkarılmaları karan** aldı.
- Birleşik Devletler ordusu 90.000 yerliyi batıya sürdü, bunların üçte biri göç yolundaki şartlar sonucunda öldü. Daha fazla toprağa yönelik baskı artınca bu, ülkenin farklı yerlerinde farklı kabile gruplarına tekrar tekrar uygulandı.
- 1829-1865 arasında Vinebagolar altı defa zorla batıya sürüldü ve sayılan yarıya düştü.
- 1844'e gelindiğinde Birleşik Devletler'in doğusunda 30.000'den az yerli yaşıyor ve bunların çoğu Superior Gölü'nün çevresinde yer alan çok ücra bir alanda bulunuyordu.
- 1860'lar ve 1870'lerde acımasızca yapılan, bir dizi savaşla Büyük Havza'da yer alan kabileler yenilgiye uğratıldı ve en iyi toprakların hepsinden atıldılar, "yerleştirme kampları"na kondular ama yerleşimciler o toprakları da isteyince, yeniden uzaklaştırıldılar.
- 1900'e gelindiğinde Birleşik Devletler'de en fazla 150.000 yerli yaşıyordu (**1500'de nüfusları 5 milyonun üzerindeydi**).

Kurulduđu andan itibaren ABD, daha önce kuruluş aşamasında başka hiçbir ülkenin sahip olmadığı avantajlara sahip oldu. Atlantik kıyılarından Mississippi Nehri'ne kadar uzanan 2,5 milyon kilometrekarelik bir yüz ölçümüne sahip olan ABD, büyük çoğunluğu İngilizce konuşan 300.000 kişilik türdeş bir nüfusa sahipti.

Nüfusunun çok büyük bir bölümünün Protestan oluşu, Avrupa'dakilere benzer dinsel ayrışmaların yaşanmasının önünde bir engeldi. Amerikan yerlilerinin (Kızılderililer) yaşadığı topraklara doğru bir genişleme imkânına sahip olan ABD, özellikle XIX. yüzyılın ortalarından itibaren tüm kıtaya yayılma politikası izledi.

Bir cumhuriyet olarak kurulan ABD'de, Anayasa devleti yönetme sorumluluğunu 4 yıllık görev süresi için seçilen başkana vermekle birlikte, Temsilciler Meclisi ve Senato adlarında iki kamaraya sahip ABD Kongresi (Meclis), Başkan'ın eylemleri üzerinde güçlü bir denetim yetkisine sahipti. Yargı organları ise tam bağımsızlığa sahipti. "Kuvvetler Ayrılığı" ilkesi, ABD sisteminde ilk günden itibaren güçlü bir biçimde işlerlik kazanmıştı. George Washington 1789'da ABD'nin ilk başkanı seçildi.

ABD kuruluşundan kısa bir süre sonra yaşadığı iç savaş ve bölünme tehlikesini daha da güçlenerek atlatmayı başardı.

MONREO DOKTRİNİ

- “Yabancı milletler bakımından bizim için esas davranış ilkesi, bunlarla ticari münasebetlerimizi genişletirken, kendileriyle mümkün olduğu kadar az siyasal bağlantılar kurmak olmalıdır. Şimdiye kadar onlara karşı bazı taahhütlerimiz olmuştur. Bunları iyi niyetle yerine getirelim. Fakat orada duralım. Avrupa’nın birtakım önemli çıkarları vardır. Bunların bizimle ya hiç ilgisi yoktur veya bizimle çok uzak ilgisi vardır. Dolayısıyla Avrupa, sebepleri, esas itibarıyla bizim çıkarlarımıza çok yabancı olan birtakım anlaşmazlıklara sık sık sürüklenebilir. Onun için, Avrupa politikasının alelade değişikliklerine veya onun dostluk veya düşmanlıklarının alelade kombinasyon ve çatışmalarına, yapay bağlarla kendimizi bağlamak akıllıca bir iş olmaz.”

Click to edit Master title style

George Washington'un bu sözleri, yaklaşık 150 yıl Birleşik Amerika'nın dış politikasına egemen olan "infiltrasyon" ve Avrupa diplomasisinden uzak kalma ilkesinin başlangıcını teşkil etmiştir.

Amerika'nın, Avrupa diplomasisinden veya Avrupa'nın karmaşık politik oyunlarından uzak kalma politikası, beşinci başkan James Monroe tarafından bir "doktrin" haline getirilmiştir.

Infiltrasyon politikasını bir doktrin haline getirmeye sevk eden sebep, Avrupa diplomasisinin faaliyeti ve bu faaliyetin Amerika'da uyandırdığı korkudur.

Viyana Kongresi'nden sonra ilginç bir gelişme olarak Rusya, 1820 yılında Birleşik Amerika'yı Kutsal İttifak'a katılmaya davet etti.

Bu davet dahi, Avrupa politikasının kendi içindeki çekişmesinin, Amerika'ya bulaştırılmasından başka bir şey değildi. Zira 18. yüzyılın sonlarından itibaren Ruslar Alaska'ya ayak basmaya başlamışlar ve bazı Amerikalılarla da işbirliği yaparak bu bölgedeki ticari kuruluşlarını genişletmeye başlamışlardı.

Alaska, Kanada'nın bir uzantısı olması dolayısıyla, İngiltere'nin tepkisine sebep oldu. Dolayısıyla Amerika'nın, İngiltere'nin katılmadığı Kutsal İttifak'a girmeye davet edilmesi, doğrudan doğruya Kuzey Amerika'daki bu toprak sorunu ile ilgiliydi.

Bu sebeple Amerika, Rusya'nın bu teklifini tereddütsüz reddetti.

Fakat 1815'te Avrupa'da Napolyon savaşları sona erip Avrupa barışa kavuşurken, bu sefer Güney Amerika'daki İspanyol sömürgelerinde bağımsızlık hareketleri başlayınca, Birleşik Amerika yeniden Avrupa diplomasisi ile karşı karşıya kaldı.

İspanya Kralı VII. Ferdinand, 1814'te tekrar tahtına yerleşince, Güney Amerika'daki sömürgelerini de tekrar kontrolü altına almak istedi.

İspanyol sömürgelerinin bağımsızlık ayaklanmaları, Avrupa devletlerinin dikkatini üzerinde topladığı gibi, bu sömürgelerle en fazla ticarete sahip olan İngiltere'yi de telaşlandırdı.

1817 yılında Rusya, İngiltere'ye başvurup İspanya'nın bu sömürgelerde anayasalı bir rejim uygulaması ve sömürgelerin bütün Avrupa ticaretine açılması şartıyla, Avrupa devletlerinin, sömürgelerle İspanya arasında kolektif aracılık yapmalarını teklif etti.

Bu teklif, İngiltere'nin önemli bir ticaret alanına diğer devletleri de sokmak demek olacağından, İngiltere Rusya'nın teklifini kabul etmedi.

- ❖ Rusya bu işin peşini bırakmadı. 1818 Aix-la-Chapelle Kongresi sırasında, bu sefer Fransa'yı yanına almak istedi. Fransa'ya, sömürgelerin başına İspanyol prensleri geçirilmek ve monarşik devletler kurulması şartıyla, İspanya ile sömürgeler arasında aracılık yapmayı teklif etti.
- ❖ Fransa bu teklifi kabulden çekindi. Zira bir defa, İspanya kralı bu aracılığı reddetti. İkincisi, İngiltere'den çekindi. Nitekim İngiltere Rusya'nın bu teşebbüsünü işittiği zaman, muhalefetini açıkça bildirmekten kaçınmadı.
- ❖ İspanya'daki liberal ayaklanmayı bastırmak için 1822'de toplanan Verona Kongresi'nde, İspanyol sömürgeleri konusu da masanın üstüne geldi. Getiren de İspanya kralı oldu.
- ❖ VII. Ferdinand, liberal ayaklanmaların bastırılmasından sonra devletlerden, sömürgelerdeki ayaklanmaları da bastırmaları için İspanya'ya yardım etmelerini istedi.
- ❖ Fransa ve Rusya, İspanya kralının bu isteğini hemen desteklediler. Çünkü her ikisi de, ayaklanmaları bastırma bahanesiyle, geniş ticari ve ekonomik imkanlara sahip olan bu sömürgelere el atmış olacaktı.
- ❖ Bu sebeple İngiltere yeniden telaşlandı. İngiltere, özellikle Fransa'nın, İspanya ile anlaşarak, Kutsal İttifak sayesinde, Latin Amerika'yı kendi siyasal koruması ve ekonomik nüfuzu altına almasından korktu.
- ❖ Bu sırada, İngiltere, Güney Amerika'da adeta bir ticaret monopolüne sahip bulunmaktaydı.

❖ Amerika'nın tek başına harekete karar vermesinde şu sebepler etkili olmuştu:

1. İngiltere ile birlikte hareket etmek, İngiltere vasıtasıyla Avrupa diplomasisinin içine girmek demek olacaktı.
2. Amerika, İngiltere'den Latin Amerika ülkelerinin bağımsızlıklarını tanımasını istediğinde, İngiltere buna yanaşmadı. Sömürgeleri daha kolaylıkla kendi ekonomik nüfuzu altına alabileceğini düşünüyordu. Bağımsız devletler için bu kolay olmazdı.
3. İngiltere, ne kendisinin ve ne de Amerika'nın, İspanyol sömürgelerinden toprak almamasını şart koştu ki, bu da Amerika'nın işine gelmedi. Amerika belki bir gün, Teksas, Kaliforniya ve Küba'ya yerleşmek isteyebilirdi. Böyle bir taahhüde girmek gelecek için Amerika'nın elini kolunu bağlayabilirdi.

Sonunda Başkan Monroe 2 Aralık 1823 günü Kongre'ye gönderdiği ve Monroe Doktrini adını alan mesajı ile bir yüzyıldan fazla Amerika'nın dış politikasına egemen olacak ilkeleri ortaya koydu.

❖ Bu ilkeler şöyleydi:

1. Amerika Birleşik Devletleri, bağımsızlığını almış olan Amerika kıtalarının Avrupa devletleri tarafından sömürgecilik konusu yapılmasına ve bu devletler tarafından herhangi bir şekilde kontrol altına alınmasına izin veremez ve bu hususta yapılacak herhangi bir teşebbüsü gayri dostane bir hareket olarak karşılar.
2. Birleşik Amerika'nın, Avrupa devletlerinin sorunları ile hiçbir ilgisi yoktur ve bu sorunlara karışmayacaktır. Fakat buna karşılık, Avrupa devletleri de Amerika kıtalarının sorunlarına karışamaz. Avrupa devletlerinin kendi sistemlerini Amerikan yarımküresine sokmak için yapacakları her teşebbüsü Amerika, kendi barış ve güvenliğine yöneltilmiş bir hareket sayacaktır.

Başkan Monroe'nun bu mesajı Avrupa'nın pek fazla dikkatini çekmedi. Onun için belge, o zaman için değil, daha sonraki yıllarda Amerika ve Avrupa için önem kazanmaya başlayacaktır.

Yoksa Avrupa devletlerinin Latin Amerika'ya müdahalelerini önleyen, Monroe'nun mesajı değil, İngiltere'nin almış olduğu sert tutumdur.

Latin Amerika ülkeleri Monroe'nun mesajından büyük sevinç duydular. Hatta Kolombiya, Brezilya ve Meksika, Amerika ile ittifak bile yapmak istediler. Fakat Birleşik Amerika böyle bir sorumluluk altına da girmek istemedi.

Avrupa'nın Latin Amerika'ya el atması bu şekilde önlenmekle beraber, Birleşik Amerika için şimdi Rusya sorunu kalıyordu. Daha Monroe Doktrini'nin ilanından önce Amerika, Rusların güneye sarkmasını frenlemek için Rusya ile müzakerelere girişmiş bulunuyordu.

❖ Doktrinin ilanından sonra ise Amerika'nın Rusya üzerindeki baskı ve ısrarları daha da arttı ve sonunda 1824'te iki devlet arasında yapılan bir anlaşma ile Rusya'nın Alaska'dan daha aşağı inmesi önlendi. Daha sonra da Amerika Alaska'yı Rusya'dan satın alacaktır.

❖ Monroe Doktrini, uygulama alanında bazı özellikler göstermiştir.

❖ Bunların birincisi, Birleşik Amerika'nın uzun yıllar Avrupa politikasından uzak kalmasıdır ki, buna **İnfirad Politikası** adı verilir. Amerika, kendisine Avrupa'dan bir tehdit ve tehlike yönelmedikçe Avrupa işlerine karışmamıştır. Zaten Başkan Monroe da 2 Aralık 1823 mesajında, Amerika'nın haklarına bir saldırı olduğu veya bu haklar ciddi şekilde tehdit edildiği takdirde, Amerika'nın kendisini savunmak için gerekli tedbirleri alacağını söylemekteydi.

❖ Birinci Dünya Savaşı'nda böyle bir tehdit karşısında kaldığı içindir ki, savaşa katılmış fakat savaş biter bitmez, tekrar İnfirad Politikasına dönmüştür. İkinci Dünya Savaşı'na da, kendisine yönelen tehlike dolayısıyla katılmış lakin savaş sonrası kuvvetler dengesinin, kendisi için de tehdit edici bir şekilde bozulmuş olması karşısında, 1948'de Monroe Doktrini'ni ve İnfirad Politikasını bir yana bırakarak "global" bir devlet niteliğini kazanmıştır.

❖ Monroe Doktrini'nin ikinci özelliği, bir çelişkiyi yansıtır. Amerika İnfirad Politikası dolayısıyla Avrupa'dan kaçmış olmakla beraber, Pasifik'te yayılmaya devam etmesi ve Uzakdoğu ile yakından ilgilenmesi sebebiyle, bu bölgede yine Avrupa ile karşılaşmıştır. Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda, Uzakdoğu'da kuvvetler dengesinin bozulup, Japonya bu bölgede sivrilince ve bundan faydalanan Japonya, Çin'i kontrolü altına alıp Uzakdoğu'ya egemen olmaya kalkınca, Amerika Japonya ile çatışma durumu içine girmiş ve bu çatışma da Amerika'yı İkinci Dünya Savaşı'na sürüklemiştir.

- ❖ Monroe Doktrini'nin üçüncü özelliği, bu doktrin vasıtasıyla Birleşik Amerika'nın, Latin Amerika üzerinde tekelci bir nüfuz kurmasıdır. Birleşik Amerika bu doktrin vasıtasıyla Avrupa devletlerini Amerika kıtalarından uzaklaştırdıktan sonra, **“Amerika Amerikalılarıdır”** ilkesini uygulamaya başlamıştır.
- ❖ Fakat uygulamada ve Amerika'nın politikası vasıtasıyla, bu ilke, bir bakıma **“Amerika, Amerika Birleşik Devletleri'nindir”** niteliğine dönüşmüştür. Gelişen ekonomisi sayesinde, Latin Amerika üzerinde kuvvetli bir ekonomik nüfuz kurmuş ve birçok Latin Amerika ülkesinin ekonomisini kendi kontrolü altına almıştır. Bu ekonomik nüfuz ve kontrolü, kuru bir politika olmaktan çıkarıp daha yumuşak bir hale, bir işbirliği görüntüsüne dönüştürmek için, başlangıçta reddettiği Panamerikanizme dört elle sarılmıştır.
- ❖ İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra özellikle Doğu-Batı çatışmalarının yarattığı şartlar içinde Birleşik Amerika'nın Latin Amerika üzerindeki etkinliği giderek zayıflamaya başlamıştır.
- ❖ Bu zayıflama ile Amerika'nın Monroe Doktrini'nden ayrılması arasında çok yakın bir paralellik vardır.

Amerika'da İç Savaş 1861-1865

- 19. yüzyılın ortalarında Amerika Birleşik Devletleri'nin güneydoğu bölgelerinde büyük çiftliklerin ağırlıkta olduğu ve tarıma dayanan bir ekonomi yerleşmişti. Bu çiftliklerde özellikle pamuk, tütün ve şeker kamışı yetiştirilmekte ve gereken işgücü Afrika'dan kaçırılıp getirilen siyahi kökenlilerden oluşan kölelerden sağlanmaktaydı. ABD'nin diğer bölgelerinde ekonomi sanayiye yönelmiş ve bunun gerektirdiği serbest işgücü için kölelik ortadan kaldırılmıştı.
- ABD'nin batı kesiminde hala yeni eyaletler kurulmaya devam ediyor ve bu yeni eyaletlerin çoğunda kölelik yasaklanıyordu. Bu ortamda güney eyaletleri köleliğin eninde sonunda güneyde de yasaklanacağından endişelenmekteydiler. Bu da güneyin köleliğe dayanan üretim tarzını kökünden tehdit ediyordu. Köleliği kaldırmaya söz vererek seçime katılan başkan adayı **Abraham Lincoln seçimi kazanınca güneyli 7 eyalet (Güney Karolina, Mississippi, Florida, Alabama, Teksas, Georgia ve Louisiana) yeni başkanın köleliği kaldıracağına kesin gözle bakarak hemen ABD'den bağımsızlığını ilan ettiler.** Bu eyaletler Jefferson Davis'in başkanlığı altında Amerika Konfedere Devletleri adı altında yeni bir devlet kurdular.
- Kısa bir süre sonra buna 4 eyalet (Virjinya, Arkansas, Kuzey Karolina ve Tennessee) daha katıldı. Bu toplam 11 eyalet Amerikan İç Savaşı'nda güneyli konfederasyon tarafını oluşturdular. Ülkenin geri kalan kısmı (özellikle kuzeydoğu kısmı) da kuzeyli union "birlik" tarafını oluşturdular. Bir süre sonra iki devlet arasında savaş patlak verdi.

Amerika'da İç Savaş 1861-1865

- Amerikan İç Savaşı'nın ilk yıllarında hiçbir taraf üstünlük sağlayamadı. Her iki taraftan da birçok kayıplar oldu ve her iki taraf da zaman zaman askeri başarılar elde etse de baskın çıkamadı.
- 1863 yılının Temmuz ayında gerçekleşen Gettysburg Muharebesi önemli bir dönüm noktası oldu. Güneyden 75 bin, kuzeyden 82 bin askerin katıldığı bu kanlı savaşta her iki taraf da askerlerinin yaklaşık üçte birini kaybettiler ama kuzeyliler tartışmasız bir üstünlük sağladı.
- En sonunda 9 Nisan 1865 tarihinde kuzey orduları güneyli ünlü komutan Robert Edward Lee'nin ordularını birkaç koldan sardılar ve teslim olmaya mecbur bıraktılar. Aynı yılın Haziran ayında geri kalan bütün güney askerleri de silahlarını bırakarak teslim oldular ve Amerikan İç Savaşı kuzeyin zaferiyle sona erdi.
- Savaşın sonuna yaklaşırken kuzeyli başkan **Abraham Lincoln bir güneylinin yaptığı suikast sonucu vurularak öldü.**
- Savaşın bitiminde güneydeki bütün kölelere özgürlük hakları verildi. Kısa bir süre sonra da köleler oy kullanma hakkını kazandılar. ABD'nin güneyinde köleliğe dayanan tarım ekonomisi sona erdi. Amerika Birleşik Devletleri bölünme tehlikesinin üstesinden gelerek tekrar tek bir ülke olarak birleşmiş oldu.

Amerika Kıtasının Bağımsızlığı

Latin Amerika

- Amerika kıtasında yer alan İspanyol kolonilerindeki ayaklanma 1810'da başlamıştı ve Napoleon'un İspanya'yı istila etmesinin sonucuydu. İlk ayaklanmalar sözde, İspanya'nın meşru kralı sayılan VII. Fernando lehine yapılmıştı. Uygulamada ise ayaklanma, daha önce Britanya'nın kolonilerinde olduğu gibi, yerel elitler tarafından kendi amaçları doğrultusunda yönetiliyordu. Bununla birlikte sonuç birçok sebepten dolayı çok farklı oldu.
- **Öncelikle**, elitler, hiçbir zaman daha da kuzeyde bulunanların ölçeğinde olmayan Avrupalı yerleşim bölgesi İspanyol kolonilerindeki yerli çoğunluktan korkuyordu. **İkinci olarak**, İspanyol kolonilerinin içinde Birleşik Devletler'in kuzeyi ile güneyi arasında olanlara kıyasla daha da büyük farklılıklar bulunuyordu. **Üçüncü ve belki hepsinden daha önemlisi**, farklı kolonilerin coğrafî açıdan izole durumdaki olmalarıydı; birbirlerinden çok, İspanya'ya yakındılar. Yapısal olarak dağılmışlardı.
- 19. yüzyılın sonlarında bile Londra'dan Kolombiya'daki Medellin'e mal getirmek, sadece 200 mil uzakta olmasına rağmen, arada iki dağ dizisi olduğu için başkent Bogota'dan getirmekten daha ucuzdu. Bunun sonucunda, İspanyol imparatorluğu'nda dört ayrı ayaklanma oldu; Kuzeyde Venezüella'da çıkan ve Arjantin'de başlayan ikinci ayaklanmayla birleşmiş olan ve Şili'de başlayan üçüncü ayaklanma.

Amerika Kıtasının Bağımsızlığı

Latin Amerika

- Meksika'da ayaklanma Nisan 1810'da Caracas'ta başlamış, iktidarı egemen bir cunta ele geçirmiş ve nihayet 1811'de bağımsızlığını ilan etmişti.
- Kuzeyde İspanya'ya karşı **Simon Bolivar'in** yönettiği savaş uzun süreli ve karmaşıktı. Bolivar iki defa sürgüne gitti ve mücadeleyi sürdürmek üzere iki defa geri döndü. Nihai başarı İspanya'da 1820'de devrim oluncaya ve yeni yönetim ayaklanmayı bastırmak üzere artık daha fazla asker göndermemeye karar verinceye kadar garanti altında değildi. 1821'e gelindiğinde **Bolivar** günümüzdeki **Venezüella, Kolombiya, Ekvator ve Panama'nın dâhil olduğu Gran Kolombiya'yı kurmuştu.**
- Güneydeki ayaklanmanın merkezi Buenos Aires'ti ama 1816'da işin başına **Jose de San Martin** geçene kadar çok başarılı olmadı.
- Şili'de ayrı bir ayaklanma Bernardo O'Higgins tarafından yönetildi; 1821'de Peru'nun kurtarılmasında San Martin'le birlikte büyük ölçüde başarılı oldular.
- Bu safhada iki lider, **Bolivar ve San Martin**, eski İspanyol kolonilerinin geleceğini görüşmek üzere Temmuz 1822'de Guayaquil'de buluştu. Yönetim sistemi olarak **Bolivar demokratik bir oligarşiden, San Martin ise monarşiden yanaydı.**
- Anlaşmaya varılamayınca her bölge kendi yoluna gitti.

Amerika Kıtasının Bağımsızlığı

Latin Amerika

- İspanyol kuvvetleri nihayet Aralık 1824'te Ayacucho Savaşı'nda mağlup edildi. On yılın sonuna gelindiğinde Gran Kolombiya parçalanmıştı ve Uruguay, Birleşik Eyaletler'den (Arjantin) ayrılmıştı.
- Meksika'da elitlerin ilk başlardaki ayaklanması başarısız oldu, onu hem köleliğin hem de yerli toplumlarının verdiği yıllık haracın kaldırıldığını ilan eden rahip **Miguel Hidalgo**'nın yönettiği daha yaygın bir ayaklanma izledi. Hidalgo, toprak sahiplerinin ve İspanyol kuvvetlerinin geri kalan kısmının ittifakı tarafından yenildi ve idam edildi.
- Ayaklanma Jose Morelos tarafından sürdürüldü ama 1815'e gelindiğinde o da yenildi ve öldürüldü. Kreollerin liderliği bağımsızlığı kendi ayrıcalıklarını korumak amacıyla istiyordu. **Agustin de Iturbide** tarafından yönetilen ayaklanmalar nihayet 1822'de başarılı oldu. Iturbide başkanlığını ilan etti ancak rejimi birkaç ay içinde çöktü.
- Bağımsızlık hareketleri içinde en az devrimci olan Brezilya'dakiydi. Portekiz'i Fransızların istila etmesinden sonra hükümdar denizaşırı Brezilya'ya kaçtı. Portekiz'de monarşi 1815'te tekrar kurulunca Brezilya krallığı anavatandakiyle eşit kılındı.
- 1820'de Portekiz'deki devrimden sonra Portekiz kraliyet ailesinden biri Brezilya imparatoru olunca nihai bölünme gerçekleşti.

Amerika Kıtasının Bağımsızlığı

Latin Amerika

- Amerika kıtasında bağımsız devletlerin kurulması Atlantik ekonomisinde (Haiti'nin dışında) kökten bir değişiklik yaratmadı.
- Özellikle Birleşik Devletler'in güneyinde, **Brezilya ve Küba'da, kölelik ekonomilerin merkezi olmaya devam etti ve köle ticareti sürdü.** Birleşik Devletler başından beri köleliğe dayanıyordu. Washington ve Jefferson'un dâhil olduğu Kurucu Babaların çoğu ve ilk on iki başkandan sekizi köle sahibiydi.
- 6 Mayıs 1776'da Williamsburg'da yapılan Virginia Haklar Deklarasyonu, "**Bütün insanlar doğa gereği eşit derecede özgür ve bağımsızdır ve doğuştan gelen belli bazı hakları vardır... yani, yaşama hakkı ve özgürlük**" şeklinde resmi açıklamada bulundu. Bağımsızlık Bildirgesi, Britanya'nın "tiranlık"ına saldırdı ve şu beyanda bulundu: "**Bütün insanların eşit olarak yaratıldığına, Yaradan tarafından onlara ellerinden alınamaz belli bazı haklar verildiğine, yaşam, özgürlük ve mutluluk arayışının bunların arasında olduğuna, bu gerçekliklerin kanıta gerek duymadığına inanıyoruz.**"
- Ancak Amerikan liderlerinin kendi "bağımsızlık"larını ve "özgürlük"lerini savunmak için yaptığı bu resmi açıklamalar yalanın ta kendisi gibi görünüyor. **Çünkü kullanılan ifadeye bakılırsa, insan olmadığı düşünülen 700.000 köleyi ve az sayıdaki özgür Siyahı hesaba katmamışlardı.**
- 1787'de yeni federal anayasa taslağının yapılması birçok uzlaşma gerektirdi ve kölelikten doğrudan bahsetmekten "diğer kişiler" gibi kulağa hoş gelen ifadeler kullanılarak kaçınılmış olsa da, kölelere özgür bir insanın sadece beşte üçü değerinde oldukları varsayılarak özel bir statü verildi.
- 1808'den önce köle ithalatına yasaklama da getirilmeyecekti ve bu dönemde, Amerika tarihindeki diğer herhangi yirmi yılda olduğundan daha fazla köle getirildi. Birleşik Devletler tarihinin ilk 70 yılına kölelik sorunu egemen olacaktı.

Kölelik hakkında gelişmeler

- Britanya pazarına yönelik pamuk üretimi olağandışı bir ölçüde büyüyünce, kölelerin 1790'da 700.000 olan sayısı 1860'a gelindiğinde 4 milyonun üzerine çıktı. Kölelik aynı zamanda 9 yeni eyalet ve kıtanın ortasını kapsayarak Teksas'ın batı sınırına kadar yayıldı. 1830'dan sonra Birleşik Devletler'de Amerika kıtasının tüm geriye kalanından daha çok köle bulunuyordu. Köleler güney eyaletleri nüfusunun yaklaşık üçte birini oluşturuyordu. 1808'de yeni köle getirilmesi yasaklandıysa da köle nüfusu doğal üreme sayesinde büyüdü.
- 1850'lerin sonlarına gelindiğinde **Amerikan pamuk üretiminin beşte dördü Alabama, Mississippi, Louisiana ve Georgia'da yapılıyordu ve köle düzenine sahip doğuda yer alan eski eyaletler köle çoğaltmaya yoğunlaşmıştı.**
- 1790-1860 döneminde yaklaşık 1 milyon köle, içeride yapılan bu ticaretle batıya gönderilmişti. Bunun sonucu, köle evliliklerinin üçte birinin zorla parçalanması ve tüm köle çocukların yarısının, en azından anne babalarının birinden ayrılmasıydı.
- Kuzey ve güney eyaletleri arasındaki farklılıklar 19. yüzyılın başlarından itibaren daha görünür olmaya başladı. Köleliğin, köle sayısının daima az ve köleliğin sürdürülmesinde önemli ekonomik çıkarların olmadığı kuzey eyaletlerinde kaldırılması 18. yüzyılın sonlarında giderek arttı.

Kölelik hakkında gelişmeler

- 1777'deki Vermont Anayasası köleliği yasakladı ve diğer yerlerde köleler zamanla azat edildi. Gerçi çocuklarının, sahiplerine ekonomik bir geri dönüş sağlamak üzere çoğu kez köle olarak kalması gerekiyordu. Köleliği kaldıran son kuzey eyaleti 1804'te New Jersey'di ve 1810'a gelindiğinde kuzeyli Siyahların yaklaşık dörtte üçü özgürdü.
- Bununla birlikte pamuk üretimi arttığında ve köle ticareti yasaklandığında güneyde çok az köle serbest bırakıldı ve **1800'de Güney Carolina ile başlayarak, birçok eyalet özel bir kanuni yetki olmaksızın köle azat edilmesini yasakladı.** Britanya 'ya pamuk ihracatı Atlantik ekonomisinde merkezi bir konuma geldi ve kölelik güneyin zenginliğinin temeli oldu.
- 1860'tan önceki 20 yıl içinde güney eyaletlerinin ekonomisi, kuzeyinkilerden daha hızlı büyüdü ve genel olarak bakıldığında, Britanya hariç Batı Avrupa'daki devletlerin herhangi biri kadar müreffehlerdi.
- Bununla birlikte, kölelik ortaya iki ciddi sorun çıkarmıştı: Endüstrileşme ile kentleşme geri kalmıştı ve zenginliğin dağılımı çok eşitsizdi, Dört Beyaz aileden sadece biri kölelere sahipti, çoğunun köle ekonomisinden bir miktar çıkarı vardı ve köle sahiplerinin zenginliği, nüfusun geri kalan kısmına göre ortalama olarak on dört kat fazlaydı. Yine de, en yoksul Beyazlar bile, ırksal açıdan haklı görülen köleliğin giderek artan önemine inanıyordu. Beyazların üstünlüğü, çoğunlukla onları eşit derecede yoksul olan Siyah kölelerden ayırt eden yegâne şeydi.
- 1803'te Ohio, Indiana, Illinois, Michigan ve Wisconsin'i içeren Kuzeybatı Bölgesi'nde kölelik yasaklandı ama 1820'de "Missouri Uzlaşması"yla ülke boyunca, güneyinde köleliğe izin verilmeyen bir doğu- batı hattı belirlendi.

Kölelik hakkında gelişmeler

- Abraham Lincoln'ün başkan olarak seçilmesinin köleliğin kaldırılacağına habercisi olduğuna inanan güney eyaletleri, Amerika kıtasında köleliğin devam etmesi için savaşıacak yegâne köle sahipleri haline geldiler.
- Köle ticaretini ve köleliği kaldırma kampanyası 18. yüzyılın sonlarında Britanya'da daha da öne çıktı. Bu kampanya çoğunlukla, kısmen insanların eşitliğine ilişkin aydınlanma fikirlerinden kaynaklanan ahlaki bir Haçlı seferi ve Britanya'nın ekonomik menfaatlerine karşı çıkma ve bu nedenle (Britanya, Atlantik köle ekonomilerinin yaratılması için herhangi bir diğer devletten daha fazlasını yapmış olsa da) kendilerini kutlayacakları bir mesele olarak görüldü. Ancak geleneksel olarak aydınlanmayla ilişkilendirilen fikirlerin bu aşamada önemli olmaya başlayıp başlamadığı belirgin değildir (çünkü muhtemelen bu fikirlere çok şey borçlu olan Birleşik Devletler'de köleliğin 19. yüzyılda muazzam derecede arttığı görüldü).
- 19. yüzyılın başlarında köle ticaretinin kaldırılmasının Britanya'nın ekonomik çıkarlarına ters düşüp düşmediği de belirsizdir. 18. yüzyılın Atlantik ekonomisi çok hızlı bir şekilde değişim geçiriyor. Hint şeker adaları gücünü yitirmişti ve Amerikan bağımsızlığı onlara kâr getiren Britanyalı tüccarların ticaret yapılarının birçoğunu bozmuştu: Ayrıca, endüstrileşme geliştikçe ve diğer yerlerde yeni pazarlar yaratıldıkça, Afrika'ya ve Amerika kıtasına yapılan ihracatlar daha az önemli olmaya başlamıştı: Eşit derecede önemli olgu, azat etme düşüncesinin çok özel bir şekilde yorumlanmasıydı: "Özgürlük", ayırıcı özelliği içerdiği insanları mala dönüştüren bir sistem olan ve başka ülkelerdeki Siyah insanları etkileyen "kölelik" in karşısına dönüşmüştü.

Kölelik hakkında gelişmeler

- 1810'a gelindiğinde Britanya, Birleşik Devletler, Hollanda ve Danimarka köle ticaretini tümüyle kaldırmıştı. Bunun paradoksal etkisi, Amerika kıtasında bulunan tüm kölelerin değerinin artması ve büyük bir kaçak köle ticaretinin yaratılması olmuştu.
- 18. yüzyılda büyük köle tüccarları olan İngilizler, özellikle 1815'ten sonra kendilerinin ahlaken üstün görmeye başladılar ve ticarete engel olmaya çalışmaya yöneldiler. Yaptıkları aslında diğer ülkenin ticaretine müdahale etmektir ancak genelde bu pek etkili olmadı.
- 19. yüzyılda İngilizler yaklaşık 1600 köle gemisini yakaladı ve yaklaşık 150.000 Afrikalıyı serbest bıraktı. Ancak 1807'den sonra Amerika kıtasına temelde Brezilya ve Küba'ya olmak üzere toplamda 3 milyonun üzerinde köle götürülmüştü ve bu sayı, Britanya'nın ticarete egemen olduğu 18. yüzyılda ulaştığı zirveden daha az olmakla beraber, 17. yüzyıldakinin iki katıydı. Fiyatların Afrika'daki düşüşünün karşılığında Amerika kıtasındakiler yükselince, köle ticaretinden elde edilen kârlar 19. yüzyılda artış gösterdi.
- İngiliz savaş gemilerinin serbest bıraktığı kölelere, kendilerine ne olacağına dair tercih hakkı tanınmadı; çoğu 1790'larda kurulan yeni **Sierra Leone** kolonisinde yer alan Freetown'a götürüldü, **Burası Londra'dan kovulmuş yoksul Siyahların, Amerika Bağımsızlık Savaşı'nda İngilizlere destek vermiş az sayıda kraliyet yanlısı Afrikalının ve serbest bırakılan kölelerin atıldığı bir yerdi.** İngilizler Afrika'dan İslam dünyasına yapılan büyümekteki köle ticaretine pek müdahale etmedi. 19. yüzyılda muhtemelen yaklaşık 3 milyon insan söz konusuydu (bir bu kadarı da Amerika kıtasına götürülmüştü) ve 1870'e gelindiğinde İslam Afrika'sında Brezilya ve Küba'da olduğu kadar çok köle bulunuyordu.

Kölelik hakkında gelişmeler

- 1807'den sonra Batı Hint Adaları'nda Britanya'nın hâlâ 600.000'in üzerinde kölesi bulunuyordu. Avrupa'da şeker talebi artmaya devam etse de Batı Hint Adaları'nda toprak verimsizleşmeye ve üretim diğer yerlere kaymaya başlamıştı. Kölelik Britanya'ya ait adalarda 1833-1838 arasında kaldırıldı ancak bu sadece köle sahiplerine önemli miktarda tazminat ödenmesi karşılığında yapıldı; kölelerin tam değeri olan 20 milyon sterlin (bugünün değeriyle yaklaşık 1 trilyon sterlin), Bu, kârları düştüğü için köle sahiplerinin çok işine gelmişti.
- Plantasyon sahipleri eski köleleri hâlâ işçi olarak çalıştırıyordu ama azalan üretimin yükü, kölelere yaptıkları büyük sermaye yatırımıyla ilgilenmek zorunda olmayan eski sahiplerinin yerine eski kölelerin sırtına yüklenmişti. Köleliğin kaldırılması Fransız ve Danimarka kolonilerinde 1848'de ve Hollanda kolonilerinde 1863'te gerçekleşti.
- Bu geriye üç büyük köle ekonomisi bıraktı: Birleşik Devletler, Küba ve Brezilya.
- 1861'de başlayan Amerika iç savaşı görünüşte birlik ve ayrılma hakkı içindi ama gerçekte köleliğin geleceğiyle ilgiliydi. Lincoln iki nedenle tedbirli hareket etmek zorundaydı. Birincisi, savaş ile köleliği kaldırmak üzere savaşmak konusunda ne düşündükleri belli olmayan kuzey eyaletlerinde yer alan Demokratların gücüydü. İkincisi ise Konfederasyona katılmamış köleciler sınır eyaletlerinin durumuydu.

Kölelik hakkında gelişmeler

- Kuzeyli ordular güneyde ilerledikçe giderek işbirliği yapmama eğilimi görülse ve Birlik güçlerinde (yarısı güneyden) 180.000'in üzerinde Siyah savaşta da, bir köle ayaklanması gerçekleşmedi. Sonunda Lincoln kendisini Ocak 1863'te bir savaş önlemi olarak Özgürlük Bildirgesi'ni yayınlayacak kadar güçlü hissetti, Bu, Birlik'in kontrolünde değil hâlâ asilerin elindeki yerlerde bulunan köleler için geçerliydi. Kölelik güneyin yenilgiye uğradığı 1865'te Anayasa'nın 13. Ek Maddesi'nin kabulüne kadar resmen kaldırılmadı.
- Kölelik savaş nedeniyle tazminat ödenmeden kaldırılmıştı. Savaştan sonra güney eyaletlerini yeniden yapılandırmak üzere sınırlı bir girişimde bulunuldu ama bu geçiciydi ve çok da büyük bir gayretle yürütülmedi. Sonunda Siyahlar Beyazlarla aynı siyasi ve sivil hakların kapsamına alındı ama bu hakların uygulanması için pek bir şey yapılmadı.
- 1870'lerin ortasına gelindiğinde güney eyaletlerinde Beyazların hâkimiyeti büyük ölçüde yeniden oluşturulmuştu ve ekonomi çok az değişmişti. Siyahlar yaşamın her alanında çok büyük bir ayrımcılıkla karşılaşan ortakçı unsurların bir alt sınıfı olarak kaldı, İspanyol kolonisi Küba 19. yüzyılda dünyadaki en büyük şeker kamışı üreticisi haline geldi ve 1850 gibi erken bir tarihte Latin Amerika'daki herhangi bir ülkeden daha uzun bir demiryolu hattına sahip oldu. Şeker üretimi (ve bu nedenle köleler) adanın batısında yoğundu; doğusunda kahve ve tütün yetiştiren, sayıları gün geçtikçe artan Beyaz küçük çiftçiler bulunuyordu. 1868'de (İspanya'daki devrimin ardından) 10 yıl süren bir bağımsızlık savaşı yapıldı. İspanyol hükümeti batıda yer alan plantasyon sahipleriyle ittifak yapmış ve kölelerin serbest bırakılmasına karşı çıkmıştı.
- Bununla birlikte, Amerikalıların, İngilizlerin ve Fransızların müdahale edebileceklerinden ve asilerin tarafını tutacaklarından çekiniyorlardı. Bu yüzden İspanya'da köle çocukları serbest bırakmak üzere bir kanun çıkarıldı. Ancak İspanyol koloni yetkilileri bunu desteklemeyi kabul etmedi ve bu da adanın doğusunda yer alan asileri kölelerin tarafını tutmaya mecbur etti. Köle sahipleri azat etme sürecini kişisel olarak yavaş yavaş başlattı. İspanyol hükümetinin 1888'e kadar sürecektir olan kölelere yönelik bir "çıraklık" projesini yürürlüğe koyması 1880'den önce gerçekleşmedi. Ancak şeker fiyatlarının büyük oranda düşmesi köleliği sahipleri açısından ekonomik olmaktan çıkarınca, kölelerin en sonunda serbest bırakılmalarına yol açtı. Geriye kalan yaklaşık 30.000 köle 1886'da azat edildi.